

CEZAEVLERİNDEKİ DİN HİZMETLERİ VE MAHKÛMLARLA İLETİŞİM DİLİ (Nevşehir E Tipi Kapalı Cezaevi Örneği)

Cuma KARAN*

Özet:

Diyanet İşleri Başkanlığı, anayasal görevi gereği yurt içi ve yurt dışında din hizmeti sunan bir kurumdur. Başkanlığın hizmet alanlarından birini de cezaevlerinde sürdürülen din hizmetleri teşkil etmektedir. Bütün din hizmetlerinde olduğu gibi cezaevi din hizmetlerinde de birtakım sıkıntılar söz konusudur. Her şeyden önce cezaevi din hizmetleri hassasiyet gerektiren bir hizmettir. Onun için bu hizmette, hizmetin kapsamını belirleyen programdan hizmeti sunana, hizmet verilen ortama ve hizmet sunulurken kullanılan dile varıncaya dek hassasiyet gösterilmelidir. Günümüzde birçok alanda uygulanan, yeni bir metot olarak da bilinen NLP yönteminin cezaevi din hizmetlerinde kullanımı da önemlidir. Mahkûmlarla iletişim dili de en az verilen din hizmeti kadar dikkat edilmesi gereken bir konudur.

Anahtar Kelimeler: Cezaevi, Vaiz, Din Görevlisi, Din Hizmeti, İletişim, Mahkûm, NLP, Transaksiyonel Analiz.

Religious service in Prisons and the Language of Communication with Prisoners

(Example of the Nevşehir E-Type Prison)

Abstract:

The ministry of religious affairs is a department which offers religious service both domestically and internationally in accordance with its constitutional responsibility.

One of the tasks of the ministry is religious services in prisons.

* Berlin Din Hizmetleri Ataşeliği DİTİB Hicret Camii Din Görevlisi

Like all areas of religious service, religious services in prisons also contain certain hardships. First and foremost, religious services in prisons require sensitivity. For this reason when dealing with religious service in prisons it is essential to follow a precise and sensitive approach to programs which determine the scope of service to those offering the service, the service environment and the language used when delivering the service.. There is a new method named NLP that is being used today in different sectors and is also important in its application to religious services in prisons. The use of language when communicating with prisoners is just as important as the religious service being delivered, therefore, one should be careful and sensitive in its deliverance.

Key Words: Prison, Preacher, Manager on duty for Religious service, Communication, Prisoner, NLP, Transactional analysis.

GİRİŞ

Din hizmeti insan merkezli bir hizmettir. İnsanın var olduğu her yerde, zaman ve mekânla sınırlanmayacak kadar geniş ve hiçbir ayrıma tâbi tutulmayacak kadar da kutsal ilahî bir emirdir. Bu kutsal emre muhatap olan, bu hizmeti veren ve alan herkestir. Bu hizmet; suçlu-suçsuz, zengin-fakir, kadın-erkek ayrımı yapmaksızın bütün insanlığı kapsar.

Başlığımızın konusu olan mahkûmlar da bu din hizmetine en çok muhtaç olan kesimlerden bir tanesidir. Zira yaptıklarından pişmanlık duyarak manevî azaptan kurtulma yollarını aralamak, hemen hemen her mahkûm için öncelikli meseledir.

Son nefese kadar tövbe kapısının açık olduğu¹ hakikati göz önünde tutulduğunda, eşref-i mahlûkat² sıfatıyla mücehhez olan insanın hatadan hâli olamayacağı gibi, işlediği hata ve günah sebebiyle de ebedî olarak suçlu ilan edilmesi İslam'ın kabul etmediği bir husustur. Allah Resulü (s.a.s.), “Bütün insanlar hata yapar; fakat hata yapanların en hayırlısı ise hatasından dönenlerdir.”³ hadisiyle de asıl olanın hatadan dönmek olduğunu belirtmiştir.

Bu anlamda cezaevlerine düşmüş veya düşürülmüş insanlarımıza din hizmeti sunmak, Müslüman olarak bir vazifemiz, kurumsal anlamda da din görevlilerine tevdi edilmiş ciddî bir görevdir. Bu nedenle, yaygın din eğitiminin alanlarından biri olan cezaevlerindeki din hizmetinin amacına ulaşması için zaman ve zeminin koşullarını

1 Bk. Nisa, 4/48; Zümer, 39/53.

2 Bk. Tin, 95/4.

3 İbn Mâce, Züh'd, 30.

göz önünde tutarak çalışmak ve “Bu hizmet nasıl daha iyi hâle getirilebilir?” sorusuna cevap aramak, bu hizmetin dilini ve yöntemini belirlemek, en az sürdürülecek din hizmeti kadar önemlidir.

“Cezaevlerindeki din hizmetleri ve mahkûmlarla iletişim dili” ismini taşıyan makalemiz, giriş, cezaevlerindeki din hizmetinin tarihçesi, bu mekânlarda sürdürülen din hizmetleri ve bu hizmetin zorlukları, hizmetlerin etkinliğini ve etkililiğini artırmak için yapılması gerekenler ve mahkûmlarla iletişim dili başlıklarından oluşmaktadır.

1. CEZAEVLERİNDEKİ DİN HİZMETİNİN TARİHÇESİ

Ülkemizde cezaevlerinde din hizmeti uygulamaları 1959 yılında başlamıştır. Dönemin adalet bakanı Diyanet İşleri Başkanlığına bir yazı gönderir. Bu yazıda, hükümlülerin manevî islahını temin edecek konferansların verilmesine ihtiyaç olduğu belirtilmektedir. Yargıtay’ın 28.1.1974 tarih ve 5/1 sayılı kararı, din eğitimi amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığınca resmen din görevlilerinin cezaevlerinde görevlendirilmeye başlandığını göstermektedir. Bu tarihte Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında varılan mutabakat neticesinde, tutuklu ve hükümlülerden pişman olup topluma uyum sağlayabilecek şekilde dönebilmelerini sağlamak amacıyla, cezaevlerinde dinî, ahlakî ve sosyal mahiyette konferanslar vermek üzere din görevlileri vazifelendirilir.⁴

Daha sonra Genelkurmay Başkanlığı’nın 16.9.1981 gün ve 7130- 818- 71 sayılı emirleri gereğince Adalet Bakanlığına bağlı “Eğitim Birimi” ile “Bilimsel Kurul” tarafından din ve ahlak bilgisi müfredatı hazırlanır. 11 Mart 1986 tarihinde ise DİB Din Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ile Ceza Evleri Genel Müdürlüğü arasında yapılan görüşmeler neticesinde cezaevi vaizlerinin statüleriyle ilgili ortak esaslar tespit edilir.⁵

2001 yılının 13 Mayıs’ında Diyanet İşleri Başkanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında yeni bir protokol imzalanır. Bugün, cezaevlerinde sürdürülen din hizmetleri de işte bu protokole göre devam etmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığının “Stratejik Plan 2009- 2013”e bakıldığında, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı din görevlilerinin yoğun olarak çalıştığı kurumlar sıralamasında 2. sırayı Adalet Bakanlığının aldığı görülecektir.⁶

Adalet Bakanlığının verdiği son bilgilere göre ülkemizde bugün, cezaevlerinde bulunan mahkûm sayısı 130 bin rakamını aşmaktadır.⁷ Her gün ortalama yüz kişinin

4 Şuayip Özdemir, “Türkiye’de Cezaevlerinde Din Eğitimi Uygulamasının Geçirdiği Aşamalar”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, İstanbul 2002, S. 2, ss. 65- 69.

5 Özdemir, agm., s. 68.

6 Geniş bilgi için bk. “T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı Stratejik Planı (2009- 2013)” s. 31.

7 <http://www.cte.adalet.gov.tr/> Erişim: 01.04.2012

cezaevine girdiği ülkemizde gün geçtikçe bu rakam artmaktadır. Yeni yapılan cezaevlerinin dahi bu artışı karşılamakta yetersiz kaldığı basın-yayın organlarında yer alan haberlerden ve cezaevlerinde din hizmeti veren din görevlilerinin raporlarından anlaşılmaktadır.

2. CEZAEVLERİNDE YÜRÜTÜLEN DİN HİZMETLERİ

Cezaevlerinde yürütülen din hizmetleri, Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanan protokole göre yürütülmektedir. Buna göre; “Cezaevi vazizleri, kurumlarda haftada en az iki gün ‘Din ve ahlak bilgisi dersi’ ve ‘Dini Sohbetler’ ile ayda bir konferans vermek üzere ‘din ve moral hizmetleri’ görevini yürütmek; sosyal ve kültürel faaliyetler kapsamında istek hâlinde Kur’an-ı Kerim öğretimi ve dinî vecibelerin yerine getirilmesini sağlamakla yükümlü kılınmıştır.”⁸

Her ne kadar cezaevlerinde sürdürülen din hizmetleri arzulanan seviyede olmasa da bugün pek çok cezaevinde aşağıda serdedeceğimiz başlıklarda din hizmetleri yürütülmektedir. Burada örnek olarak Nevşehir E Tipi Kapalı Cezaevinde yürütülen hizmetler tadat edilecektir.

2. 1. Kur’an Kursu Hizmetleri

Cezaevlerinde, gerek mahkûmlar gerekse din görevlileri için en önemli din hizmeti kolunu Kur’an-ı Kerim öğretimi oluşturmaktadır. Bunun için mahallinde eğitim ilkesi çerçevesinde Kur’an kursları düzenlenmektedir. Bu kurslara katılım için mahkûmların müracaatı şarttır. Cezaevi yönetimi, müracaat edenler arasından durumu uygun olanları tespit ederek sınıflar oluşturur.

Bu kurslarda tıpkı örgün ve yaygın din eğitimi kurumlarında olduğu gibi Kur’an-ı Kerim’i yüzüne okuyamayanlar “Elifba”dan okutulmaya başlanmakta; yüzüne Kur’an okuyabilenler için tecvit bilgisi destekli Kur’an-ı Kerim okutulmaktadır. Yeni başlayanlar ve yüzüne okuyanlar ayrı ayrı sınıflarda ders görürler. Kur’an öğretiminin yanında fıkıh, tefsir, akait gibi temel İslam bilimleri dersleri de din görevlileri tarafından verilmektedir.

Elifba’dan başlayarak Kur’an’ı yüzüne okumasını öğrenen bir mahkûm, namazda okuyacağı sureleri de düzgün bir şekilde ezberledikten sonra katılım belgesi ve çeşitli ödüllere mükâfatlandırılır. Özellikle törenle verilen “Kur’an-ı Kerim Öğrenim Belgesi” mahkûmlar için tarifsiz bir mutluluk sebebi olduğu gibi etkili bir motivasyon aracı olabilmektedir. Ayrıca burada Kur’an-ı Kerim okuyan mahkûmlar, koğuşlarda arkadaşlarına imamlık yapmakta, bilhassa Ramazan ayında kırdırdıkları teravih namazlarıyla önemli bir boşluğu doldurmaktadırlar.

8 Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünün 13.4.2001 tarih ve 12/5-50 sayılı yazısı.

2. 2. Koğuş Sohbetleri

Koğuş sohbetleri, cezaevlerindeki din hizmetleri içerisinde görevliler için en zor kısmı oluşturur. Zira bu hizmet, mahkûmların yiyip içtikleri, yatıp kalktıkları, kendilerinin “mahrem alan” kabul ettikleri bir alanda yapılmaktadır. Bu alana -özel durumlar hariç- din görevlilerinden başka hiçbir sivilin girmesi mümkün değildir.

Burada dinî sohbetlerin konusu ve içeriği çoğu zaman planlanan şekilde yapılmaz. Daha ziyade sohbetler, mahkûmların kafasına takılan, medyada işitip gördükleri, okudukları ve kendi aralarında da tartışmasını yaptıkları konular etrafında şekillenir.

Koğuş sohbetleri, âdeta mahkûmların dinî konularda zihnini kurcalayan ne varsa sorduğu bir rahatlama sahasıdır. Din görevlileri, bu sahanın hem hakemi hem oyuncusu hem de taraftarıdır. Genel sohbetin yanında mahkûmlardan özel sorunu olanla ilgilenmek bu sohbetlerin en zor yanı olarak ifade edilebilir.

2. 3. Haftalık veya Aylık Konferanslar

Mahkûmlara verilen konferanslar, cezaevlerindeki dinî hizmetlerin önemli bir ayağını oluşturur. Bu hizmetin verimli bir şekilde sunulmasının önünde birtakım engeller vardır. Bu engellerin dikkate alınmadığı bir konferansın başarılı olması zordur. Bu engelleri “Cezaevlerinde Din Hizmetinin Zorlukları” başlığı altında işleyeceğimizden bir diğer maddeye geçmek istiyoruz.

2. 4. Kutsal Gün ve Geceler

Senenin beş kutsal gecesinin bütün Müslümanlar için önemli olduğu bir gerçektir. Mahkûmlar için bu geceler daha önemlidir, hatta onlar için farklı anlamlar taşır. Özel dua ve isteklerin saklandığı bu geceler, mahkûmlar için genel af, kısmî af, tahliye, beraat veya dışarıdaki sıkıntıların hafifletilmesi için bir vesile ve mutlaka değerlendirilmesi gereken bir fırsat anlamı taşır. Vereceği konferanslarla ya da düzenleyeceği programlarla bu gecelerin önemini geniş bir mahkûm kitlesine ulaştırmak, cezaevi din görevlilerinin önemli bir görevidir.

2. 5. Kutlu Doğum Programları

Ülkemizde doksanlı yılların başından itibaren büyük bir coşkuyla kutlanan “Kutlu Doğum Haftası”, İslam Peygamberi Hz. Muhammed’in mahkûmlara derinlemesine tanıtılması adına oldukça önemlidir. Birçok mahkûm, bu tür bir programa hayatında belki ilk defa iştirak etme imkânı bulmaktadır. Bu hafta vesilesiyle okunan hatm-i şerifler, mevlitler, ilahiler ve yapılan dualar mahkûmların ruh dünyasında önemli etkiler bırakmaktadır. Tabii burada din görevlisinin göstereceği performans çok önemlidir.

Özellikle Hz. Muhammed’e duyulan sevginin bir simgesi hâline gelen canlı gül-

ler, mahkûmların başu ularında Allah Resulünü hatırlamanın bir kokusudur. Ayrıca bu onlar tarafından “Diyabet’in mahkûmları insan olarak g ormesi, onlara değer vermesinin” bir g ostergesi olarak addedilir.

Hayatında ilk defa kendisine burada g ul hediye edildiğini g ozyaşıları içerisinde ifade eden mahkûmların varlığı, k uc k gibi g or nen bu tür davranışların, bazı insanların d n-yasında nasıl bir etki bıraktığıının canlı bir g ostergesidir.

2. 6. Kitap vb. Bağış Kampanyaları

Cezaevleri bünyesinde oluşturulan kütüphaneler ve hayırsever vatandaşların him-metiyle tanzim edilen koğuş kitaplıklarından mahkûmların bilgilerini geliştirici kitaplar bulundurulmaktadır. Din  eser anlamında bu kütüphanelerde daha ziyade Diyanet yayın-ları yer almaktadır. Koğuşlarda oluşturulan kitaplıklarda ise Diyanet İlmihali, Kur’an-ı Kerim ve Meali, mahkûmların her an ulaşabileceği şekilde dizayn edilmiştir. Bu sayede mahkûmlar, temel dinî konulara rahatlıkla erişebilmektedir.

Ayrıca her koğuşa hediye edilen “Diyabet Takvimi”, her mahkûmun zihninde “Diy-a-net” isminin her takvime bakışında yerleşmesine vesile olmaktadır. Bu uygulama saye-sinde bilinçaltına yerleşen “Diyabet”, mahpus hayatı sona erdikten sonra da mahkûmun zihninde munis ve cana yakın bir kavram olarak varlığını devam ettirmektedir.

2. 7. G rsel Etkinlikler

Cezaevlerinde imk nlar  l s nde görsel etkinlikler düzenlenmektedir. Zaman za-man farklı konularda eğitici dinî filmler, belgeseller izletilerek mahkûmların görsel ola-rak da eğitimi hedeflenmektedir. Tabii bu uygulama her cezaevinde yapılamamaktadır. Daha ziyade bu tür etkinlikler cezaevinin ve içerideki mahkûmların elverişli olduğu du-rumlarda yapılabilir.

3. CEZAEVLERİNDE DİN HİZMETLERİNİN ENGELLERİ

Doğal olarak her faaliyet beraberinde birtakım zorlukları ve engelleri barındırır. Kimi engeller arızidir, imk nlar  l s nde açılabilir. Kimi engeller ise bizzat eylemin doğasın-da vardır. Aşılması zordur.

Cezaevlerinde yürütülen din hizmetlerinde de bazı zorluklar/engeller yaşanmaktadır. Bu tür engelleri  c kategoride özetlemek mümkündür:

3. 1. Doğal Engeller

Cezaevlerinde sürdürülen din hizmetlerinde karşılaşılan engeller, din eğitimi ve  gre-timinin zor taraflarından birini oluşturur. Zira eğitimin verimli olabilmesi, çevresel koşul-lara, fizikî ortama, eğitim veren ve alanların psikolojisine, kullanılan araçlara ve iletişim diline bağlıdır. Bunlarda yaşanacak bir sıkıntı eğitimi ister istemez etkileyecektir.⁹

9 Cuma  ivi, Savaş Büyükkaragöz, *Genel  ğretim Metotları*, Konya 1994, s. 40.

Cezaevlerinde eğitimin bu unsurlarına bakıldığında durumun iç açıcı olduğu pek de söylenemez. Zira her şeyden evvel, eğitim ortamı bir mahpushanedir, yani insan özgürlüğünün kısıtlandığı bir yerdir; mahkûmların ifadesiyle “dört duvar arası”dır. Eğitimin olmazsa olmaz unsuru konumundaki mahkûmlar, gelgitleri olan bir ruh hâli içindedirler. Uzun süre aynı ortamı beraber paylaşmanın etkisiyle pek çok mahkûm birbiriyle kavgalıdır ya da aralarında sıcak bir ilişki söz konusu değildir. Hâliyle bu ruh hâline sahip insanları aynı karede buluşturup eğitim vermek hiç de kolay değildir. Öte yandan yine eğitimin önemli bir unsuru olan verici konumundaki din görevlilerinin ehliyeti, din hizmeti engellerinin başta gelen nedenlerindedir.

3. 2. İdarî Engeller

Din görevlilerinin cezaevlerinde sunacağı din hizmetinin çerçevesi yasal metinlerle çizilmemiştir. Bu önemli bir engeldir. Sunulacak pek çok din hizmeti âdeti cezaevi yönetimlerinin insafına bırakılmıştır. Güvenlik, fizikî ortam, personel ve mevzuat yetersizliği gibi engeller cezaevlerindeki din hizmetinin kalitesini ciddi manada etkilemektedir.

3. 3. Müftülüklerden Kaynaklanan Engeller

Cezaevi vaizleri bazen cezaevinde kullanabileceği malzemelere ulaşamamakta, müftülüklerin desteği sadece müftülerin himmetiyle sınırlı kalmaktadır. Bu hizmet maalesef yasal bir hizmet olarak görülmemektedir. Bazı müftülüklerde müftülük çalışanlarının cezaevi vaizlerini müftülük personelinden bile saymaması gerçekten acı bir durumdur. Böylesi bir durum ister istemez cezaevi din hizmetini yürüten vaizleri olumsuz etkilemektedir. Aynı şekilde cezaevi vaizlerinin haricinde cezaevlerine gönderilen personelin seçiminde titiz davranılmaması bir başka olumsuzluktur. Zira mahkûm psikolojisini bilmeyen bir insan cezaevinde din hizmeti yürütmeye çalıştığında sonuç hüsrana olabildiği gibi, burada sürdürülen din hizmetlerinin geleceği açısından hoş bir tablo da oluşturmamaktadır.

4. MAHKÛMLARLA İLETİŞİM DİLİ

İletişim, kullanıldığı alanın değişikliğine paralel olarak geniş bir tarif yelpazesine sahip olmakla beraber, dinî anlamda iletişim, vaiz veya imam-hatibin hitap ettiği fert veya cemaat üzerinde amaçladığı mesajı, hedeflediği doğrultudaki davranış değişikliğini sözlü veya sözsüz yolla oluşturma uğraşına denir.¹⁰ Kullanıldığı alan itibariyle

10 İletişim ile ilgili geniş bilgi için bkz: Cuma Karan, *NLP Tekniğiyle İmam ve Vaizler İçin Cemaatle Etkili İletişim*, Gündönümü Yayınları, İstanbul 2009, s. 27

değişik kategorilere ayrılan iletişim¹¹ ileten, iletilen, ileti ve aracı olmak üzere olmazsa olmaz bu dört unsuru taşır. Her biri kendi başına ayrı birer konu olan bu unsurlar dikkate alındığı nispette ancak başarılı bir iletişimden bahsedilebilir.

İletişimde kullanılan dil, iletişimin etkin ve etkililiği açısından oldukça önemli bir unsurdur. Hele hele muhatap kitle mahkûmlar olunca, bu dilin önemi daha da artmaktadır. Zira mahkûmlar hassas yapıları insanlardır. Onlara karşı kullanılacak dilde de hassas olunmalıdır. Aksi birçok sorunun merkezinde olan mahkûmlarla sağlıklı iletişim kurulamaz; bu da arzulanana faydanın gerçekleşmesine mani olur.

Mahkûmlarla kurulacak iletişimde ilk adım çok önemlidir. İnsanlar üzerinde bırakılacak ilk izlenimler, gelecekte onların tutum ve davranışlarını kontrol edebilmenin önemli bir yoludur.¹² Cezaevinde iletişim süreci nasıl başlarsa sonraki süreçte öyle devam eder. Başlangıçta olumsuz bir iletişimin gerçekleşmesi, mahkûmu iletişim kaynağı olan din görevlisine karşı negatif bir tavır almaya götürür. Mahkûm bir anlamda alıcılarını kapatır, mesajı almak istemez. İletişim kanalının kapanması durumunda da din görevlisinin mahkûma vereceği fazla bir şey olmaz.

Bu nedenle mahkûmlarla sağlıklı iletişim kurulabilmesi için iletişim temel unsurları olan, ileten, iletilen, ileti ve aracı dediğimiz ana başlıklarıyla ayrı ayrı olarak değil de, genel olarak bizzat tecrübelerle tespit edilmiş şu ilkelere dikkat etmekte fayda vardır.

4. 1. Giyim- Kuşama Özen Gösterilmeli

Düzgün bir kıyafet, iletişim dilinin belki de ilk hecesidir. Şık, temiz ve birbiriyle uyumlu bir şekilde giyinen bir vaiz, daha mahkûmla karşılaştığı ilk anda bile karşısındakine kendini hissettirir. Böyle bir durum, konuşma yapmaksızın bile pek çok mesajın sessizce verilmesi ve mahkûm tarafından da o mesajın sessizce kabulü anlamına gelir. Zira hayatında belki de ilk kez bir vaizle karşılaşmış ve bu kadar yakından onunla görüşme imkânı bulmuş bir mahkûm için kullanılan bu görsel dil bütünüyle kendini konuşturur. “İnsanlar kıyafetlerine göre ağırlanır, konuşmalarına göre uğurlanır.” özdeyişi bu gerçeğin veciz bir göstergesidir.

4. 2. Kendine Güven Yüksek Seviyede Olmalı

İletişimde verici konumundaki kişinin kendine güveni çok önemlidir. Kendine güven diğer bir ifadeyle öz güven, verilen mesajı doğrudan etkileyen bir unsurdur. Özgüveni olmayan bir iletişimcinin vereceği mesajın güvenilirliği de tartışmalıdır.

11 Karan, age., s. 29.

12 Les Giblin, *İnsan İlişkilerinde Kendine Güven ve Güç Elde Etmenin Yolları*, (Çeviren: İdil Güpgüpoğlu), Sistem Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 58.

Bundan dolayı cezaevlerinde görev yapan/yapacak olan vaizlerin özgüveni yüksek düzeyde olmalıdır. Zira birçok mahkûmda özgüven problemi vardır. Bu hâle sahip insanların karşısında güven vermeyen bir duruş, verilecek mesajı ister istemez etkileyecektir. Bu etkinin olumsuz olacağı da açıktır. Bunun için cezaevi vaizleri, mahkûmlar karşısında çekingen bir duruş sergilemekten kaçınmalı, sorulan sorulara kendinden emin bir tavırla cevap vermelidir.

4. 3. Mahkûmlara Moral, Umut ve Pozitif Enerji Verilmeli

Cezaevi vaizleri, mahkûmlar için çok önemli bir teselli kaynağıdır. Bundan dolayı da vaizler, mahkûmların moralini yüksek tutacak bir tutum sergilemeli; onlara hayata umutla bakacak, şartlar ne olursa olsun, Allah'ın rahmetinden ümidi kestirmeyecek bir şuur kazandırmalıdır.

4. 4. Mahkûmların Vaize Açılmasını Sağlayacak Kanallar Oluşturulmalı

Sürekli kapalı ortamda kalmanın etkisiyle pek çok mahkûm kendilerini diğer insanlara kapatma yoluna gider. Diğer taraftan da içini dökeceği, derdini paylaşabileceği insanlar arar. İşte bu noktada vaizin bir kanal açarak mahkûmun gönlüne girebilmesi, ona “yanındayım” mesajını verebilmesi çok önemlidir. Bu nedenle vaiz, bu kanalı açmak için çalışmalıdır. Bu meyanda mahkûmların bir meziyetini ortaya çıkaracak şekilde açılacak kanal etkili olabilir. Söz gelimi mahkûmun sesinin güzelliği ya da kendisinin çok mahir bir insan olduğu belirtilirse, bu onun ruh dünyasında güzel bir etki bırakır. Bu durum mahkûmun vaize bakışını olumlu yönde değiştirir.

4. 5. Kullanılan İfadeler Suçlayıcı Değil, Düşündürücü Olmalı

Pek çok mahkûm, psikolojik olarak pişmanlık duygusu içindedir. Başkaları tarafından fazlasıyla eleştirilen bu insanların bir de vaizler tarafından suçlanması, onlar için bir yıkım demektir. Böyle bir durumla karşı karşıya kalan mahkûm, bir daha asla vaizlerle görüşmek istemez. Bu nedenle, kullanılacak dile özen gösterilmeli, asla onları suçlayıcı bir tutum içerisine girilmemelidir. Bunun yerine onları suç üzerine düşünmeye sevk etmek daha isabetli olur.

4. 6. “Ben” Dilinden Ziyade “Biz” Dili Kullanılmalı

Aslında “sen-ben” dili samimiyeti ifade eder. Ancak bazı durumlarda bu dil, olumsuz sonuçlara yol açabilir. Bu nedenle “biz” dilini kullanmak genel olarak daha isabetli sonuçlar verir. Ayrıca “biz” dilinde bir kucaklayıcılık ve ortaklık vardır. Bundan dolayı mahkûmlarla iletişimde bu dili kullanmak başarıyı artıracaktır. Zira bu tür bir hitap, insanın duyguları üzerinde daha olumlu etkiler bırakır.

Özellikle de olumsuz davranışların tanımlanmasında işi şahsileştirme yerine genel ifadeler kullanılması çok daha etkilidir. Ayrıca bu tarz bir yaklaşım “NLP”¹³ tekniğinin de en gözde tarzıdır. Hz. Peygamber (s.a.s.) de asırlar öncesinde bir yanlış görüşünde direkt olarak şahsı suçlamaz, “Size ne oluyor böyle? Bazılarınız şöyle böyle yapıyor.”¹⁴ söylemini kullanırdı.

4. 7. Dışarıdan Selam Getirip- Götürülmemelidir

Bir kısım mahkûmlar, dışarıdaki bazı insanlarla yakınlık içinde olduklarını ifade ederek diğer mahkûmlar üzerinde bir üstünlük kurma gayreti içinde olabilmektedirler. “Yapay nüfuz”¹⁵ olarak da adlandırılan bu durum mahkûmlarda daha farklı anlamlar çağrıştırır. Vaiz, bu işi iyi niyetle bile yapsa diğer mahkûmlar bu durumu “Hoca da onun adamı” şeklinde değerlendirebilmektedirler. Bu nedenle cezaevi vaizi, mahkûm tanıdık biri olsa bile bazı olumsuzlukların önüne geçebilmek adına yakınlığını hissettirmemeli, tüm mahkûmlara eşit mesafede olduğunu göstermelidir.

4. 8. Mahkûmların Sırları Asla Başkalarıyla Paylaşılmalıdır

Mahkûmlar, vaizleri tanıdıkça ve onlara olan güveni arttıkça ailesiyle, hatta eşiyle bile paylaşmadığı bazı sırlarını vaizlerle rahatlıkla paylaşabilmektedir. Bunu yaparken vaizlerden yardım ve çözüm beklemektedir. Bu durum, vaiz-mahkûm iletişimi adına memnuniyet verici bir durumdur. Ancak mahkûmların bu sırları asla başka yerlerde ifşa edilmemelidir. Zaten dinimiz, bir kimsenin sırrını ifşa etmeyi yasaklamaktadır. Hz. Muhammed (s.a.s.)’in “Meclislerde konuşulanlar, olup bitenler bir emanettirler. Emanete hıyanet edilmez.”¹⁶ Sözü bu prensibi teyit eden önemli bir sözdür.

4. 9. Beden Dili İyi Kullanılmalıdır

İletişimde beden dilinin etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Hatta pek çok iletişimci beden dilinin etkisinin söz dilinden çok daha fazla olduğunu söyler. Bu bilimsel olarak da kanıtlanmıştır. Bu nedenle vaizler, bu dili kullanmaktan kaçınmamalıdır. Mahkûmlarla konuşurken göz göze temasa önem vermeli. Özellikle koğuşlara girip çıkarken mahkûmlarla tokalaşmalı; böyle yaparak onların moralini yükseltmeli, kendilerine pozitif enerji vermelidir.

13 Neuro, Linguistic ve Programmig kelimelerinin ilk harflerinden oluşan ve “Beyin Dili Programlaması” olarak Türkçeye çevrilen “NLP” tekniği ve bu tekniğin din hizmetlerinde kullanımı için Cuma Karan’ın “NLP Tekniğiyle Vaiz ve İmamlar İçin Cemaatle Etkili İletişim” adlı eserine bakılabilir.

14 Buharî, *Edep*, 72; Müslim, *Fezail*, 36.

15 Gustave Le Bon, *Kitle Psikolojisi*, Timaş Yayınları, İstanbul 1997, s. 93.

16 Ahmet b. Hanbel, 4/302.

4. 10. Koşullardaki Suç Durumu Bilinmeli

Cezaevlerinde aynı suçu işleyen mahkûmlar “5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun” gereği aynı koşullara konulur. Buna göre, tecavüz suçlusuna bir mahkûm ile cinayet suçu işleyen bir mahkûm aynı koşula konulmaz.

Cezaevi vaizi, koşullara girmeden önce cezaevi yetkililerinden koşullarda kalanlarla ilgili bilgileri mutlaka almalıdır. Bu, koşullarda kalan mahkûmlarla hangi konuda nasıl konuşulacağını belirlemek adına çok önemlidir. Bununla birlikte, vaiz, koşullardaki mahkûmlara göre kendini şartlandırmamalıdır. Şayet böyle bir şartlandırma olursa iletişim kurmakta çok zorlanır, hatta iletişim başlamadan bitebilir.

4. 11. Ders ve Sohbetler İçin Fizikî Ortam Hazırlanmalı

Eğitimde ortamın fizikî durumu önemlidir. Bu nedenle cezaevlerinde ders ve sohbet için uygun ortamlar oluşturulmalıdır. Ders ve sohbetlerin koşullarda yapılması durumu söz konusu olduğunda ise koşulların fiziken buna hazır edilmesi gerekir. Bu meyanda yapılacak program en az yarım saat önceden cezaevi görevlilerince mahkûmlara duyurulmalıdır. Koşullar havalandırılmalı, sigara içilmemesi hususu özellikle vurgulanmalıdır. Zira dinin kutsiyeti ortamın nezafetini gerektirir. Tabii burada cezaevi yönetimine büyük görev düşmektedir.

Ayrıca vaiz, herkesi görebileceği ve sesini rahatlıkla işittirebileceği bir şekilde kendisini konumlandırılmalı, mahkûmları uygun bir oturma pozisyonuna sokmalıdır. Mahkûmların dağınık bir şekilde olmaması için çaba sarf etmelidir.

4. 12. Mahkûmların İkrâmı Geri Çevrilmemeli

İkrâmın reddedilmesi mahkûmları zedeleyen bir durumdur. Sunulan bir ikram geri çevrildiğinde mahkûm bu durumu “Acaba suçluyuz diye mi ikramımız geri çevriliyor? Biz bu kadar mı kötüyüz?” psikolojisi içinde değerlendirir. Bu nedenle vaizler, yapılan ikramları geri çevirmemelidirler.

4. 13. Koşullara Cezaevinin Bir Görevlisi Eşliğinde Girilmeli

Cezaevleri farklı suçlardan hüküm giymiş insanların bulunduğu bir ortamdır. Mahkûmlar arasında suç işleme potansiyeli olan birçok hükümlü ve tutuklu mevcuttur. Bu sebeple koşullarda vaizler için bir tehlikenin yaşanma ihtimali düşük de olsa her zaman vardır. Bu tehlike illaki fiilî bir saldırı olarak da algılanmamalıdır. Bazen bir iftira bile durumu mecrasından pekâlâ saptırabilir. Bu sebeple vaizler, hem mahkûmlarla iletişimde otoritenin sağlanması hem güvenliğinin temini hem de vuku bulabilecek herhangi bir iftira vb. durumların önlenmesi için koşullara bir görevli eşliğinde girmelidir.

4. 14. Herkese Özel İlgi Gösterilebilmeli

Vaiz, koğuşa girdiğinde herkesin hatırını sormalıdır. Yeni gelen mahkûmlarla tanışmalıdır. Bu, mahkûmlar tarafından vaizin onlara değer vermesi olarak algılanır. Ayrıca onlarla iletişim için çok önemli bir adımdır. Zira bir insan tanımadığı ve tanınmadığı bir ortamda etkili iletişim kuramaz.

4. 15. Derslerde ve Sohbetlerde Dinî Bir Kaynak Bulundurulmalıdır

Cezaevlerinde toplumun her kesiminden insanla karşılaşmak mümkündür. Bu ortamda her fikirden, düşünceden, inançtan, hatta farklı dine mensup insan mevcuttur. Böylesi duygu, fikir ve inanç farklılığı olan bir kitleyle iletişim kurmak elbette kolay değildir. Bunun için kişisel becerinin yanı sıra iletişimi etkin ve etkili kılabilecek unsurlara da yer vermek büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple vaiz, sohbetlerinde yanında başta Kur'an-ı Kerim olmak üzere bir ilmihâli mutlaka bulundurulmalıdır. Bu, vaizin özgüvenini artırdığı gibi mahkûmlarda da "Hoca kafasından konuşmuyor; Kur'an'a, kitaplara göre konuşuyor." imajını oluşturur. Bu, aynı zamanda bir güvenin ifadesi olduğu gibi mahkûmların kulaktan dolma bilgilerine karşı bir önlemdir.

Ayrıca vaiz, basit sorularda bile "Hadi, bir kitaba bakalım." deyip mahkûmları kitaba yönlendirmelidir. Zira vaiz, her zaman mahkûmların yanında olamayacaktır. Kitaplar ise daima mahkûmlarla beraber kalacaktır. Bu açıdan onlara kitaplardan istifadenin yolu mutlaka gösterilmelidir. Bir bakıma hedefimiz isteyene her gün balık verme yerine ona balık tutmayı öğretme olmalıdır.

4. 16. Mahkûmlarla Empati Kurmada Ölçülü Olunmalı

Mahkûmlarla iletişim hâlinde olan bir vaiz, zamanla onlarla yakınlaşacak, yakınlaştıkça onları anlamaya, onlarla ilgili empati kurmaya çalışacaktır. Bu davranış belli bir yere kadar faydalı sonuçlar doğurmakla birlikte ölçü tutturulamazsa zararlı neticelere yol açabilir. Sürekli kendisini mahkûm yerine koyan bir vaiz, onların işlediği suçların ağırlığı karşısında farkında olmadan psikolojik olarak sağlığını kaybedebilir. Dışarıyla irtibat kesilip gün boyu mahkûmlarla beraber olmak, ister istemez psikolojiyi etkileyecektir. Bu nedenle dengeyi sağlamak adına dışarıdan mutlaka destek alınmalıdır.

Bir de empatinin karşısında vurdumduymaz bir tutum vardır ki, haddizatında böylesi bir tutumun ne kadar zarar verici olduğunu anlamak hiç de zor değildir.

4. 17. Konu Anlatımları Açık ve Net Olmalı

Vaiz, mahkûmlara anlattığı konunun doğru anlaşılıp anlaşılmadığının da takipçisi olmalıdır. Zira bazen vaizin anlatmak istediğinden çok mahkûmun ne anlamak istediği bir kısım mahkûmlar tarafından öne çıkartılır. Bu da mahkûmlar arasında ciddi tartışmalara neden olur. Bundan dolayı cezaevi vaizi, mahkûmlara, çatışma sebebi olabilecek konuları anlatmaktan kaçınmalı veya anlattığı bir konuyu tartışmaya mahal

vermeden açıklamalıdır. Bu yapılmadığı takdirde mahkûmlar arasında ölçüyü aşan tartışmalar ve koğuşlarda kutuplaşmalara neden olan huzursuzluklar zuhur edebilir. Hem bunu önlemek, hem de o koğuştaki önceki derste anlatılanların bilinmesi için girdiği her koğuştaki dersi, tarih ve konusuyla yazmalı. Böylece her derse girdiğinde önceki derse onlara, “geçen derste ne anlatmıştık” deyip mahkûmlara sorarak ve kısaca birkaç cümle ile konuya değinerek anlaşılmayan veya yanlış anlaşılan noktalar giderilmiş olur.

4. 18. Gerekli Durumlarda Transaksiyonel Analize Başvurulmalı

Psikolojide yeni bir alan olan “İşlemsel Çözümleme Yaklaşımı” olarak tanımlanan transaksiyonel analiz, iletişim kurulamayan ya da iletişim kurulamayacak kadar iletişimden uzak olan bir insanı, onun seviyesini yükselterek iletişime açık hâle getirmek olarak özetlenebilir.¹⁷ Mahkûmlar arasında iletişime kendisini kapatmış pek çok insan yer almaktadır. Bunlar, kendilerine değer verilmediği algısıyla kendilerini aşağılanmış olarak hissederler, bu yüzden de pek kimseyle görüşmezler. Bununla birlikte onlarda da deyim yerindeyse girilebilecek bir damar vardır. İşte transaksiyonel analizle bu noktada devreye girilebilir. Bu tür mahkûmun çaldığı bir saz, söylediği bir türküyü, yazdığı bir şiiri veya çizdiği bir resim üzerinden ona giden iletişim kanalı açılabilir.

Bir kenara çekilmiş, genelde diğer mahkûmlar tarafından zaman zaman küçümse- nen ve bu sebeple çekingen bakışlarla sohbet halkasına âdeta kendisini yakıştıramayan mahkûmlar olur. Böyle bir mahkûma vaizin ona, ismiyle hitap ederek sohbe davet etmesi, belirgin bir meziyetiyle ilgili olarak ona iltifatta bulunması, onu vaize yakınlaştırır. Hatta el işi olarak yaptıkları boncuklara, “ne güzel yapmışsın” şeklinde iltifat etmesi onu onore eder. Mahkûmlar tarafından dışlanan, ancak vaiz tarafından onore edildiği hissine kapılan bu mahkûmun ilk açılacağı kişi şüphesiz ki vaiz olacaktır.

4. 19. Mahkûmların Psikolojik Durumları Dikkate Alınmalı

Mahkûmların ıslahı pedagojik programa dayalı bir faaliyettir. Bu çalışma yapılırken mahkûmların psikolojisi iyi bilinmelidir. Bu sayede onlara yeni bir ruh aşlamak mümkün olabilir.¹⁸

Mahkûmları ıslah ederken şu iki grup vaizler için yorucu olmakta olup, bunlar için özel bir gayretin sarf edilmesi gerekmektedir. Bunlardan birincisi; hücre cezası çeken mahkûmlar, ikincisi ise siyasî mahkûmlardır.

Hücre cezası çeken mahkûmlara inziva hayatından, tasavvuf ehli insanların hayat hikâyelerinden örnekler verilerek zihni uyanık tutulabilir. Bu şekilde o mahkûmun hayata bağlılığı sağlanabilir. Zira zihnini ve dünyasını dağıtmış bir mahkûmla iletişim kurmak bir yana, onun hayata devam etmesi bile ciddi bir sorundur.

17 Geniş bilgi için bk. Füsün Akkoyun, *Transaksiyonel Analiz*, Nobel Yayınları, Ankara 1997.

18 Faruk Erem, *Adalet Psikolojisi*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1950, s. 3.

Siyasî mahkûmlarla iletişim kurmak özel bir çaba gerektirir. Zira bu tür mahkûmlar genel olarak din görevlisini istemezler. İdeolojilerine sıkı bir bağlılık gösteren ve bu ideolojilerini her ortamda, her fırsatta anlatmaya çalışan bu mahkûmlarla bir şekilde iletişim kanalı oluşturulmalıdır. Bunun için önemli bir gün veya gece bahane edilerek onlarla tanışmaya gidilmelidir. Din, diyanet meselelerine girmeden önce bu insanlarla oturulup hasbihâl edilmelidir. Kendileri dinlenilmeli, rahatlatılmaya çalışılmalıdır. Bunu yaparken din görevlisi şuruyla hareket edilmelidir. Konuşmalarda herhangi bir dönemin veya devletin düşüncesi üzerinde değil, daha çok Hz. Peygamber ve asr-ı saadet döneminden örnekler verilmelidir.

4. 20. Mahkûmlara Cezaevi Vaizinin Değeri Hissettirilmeli

İlk kez cezaevinde görevlendirilen bir din görevlisine, amir konumundaki müftü veya cezaevi savcısının eşlik etmesi çok önemlidir. Hele hele de mahkûmlarla ilk tanışmada cezaevi üst düzey yetkililerinin eşlik etmesi din görevlisinin otoritesini ve ağırlığını temin etmede mühim bir adımdır. Cezaevinde görev yapacak vaizlerin ve diğer din görevlilerinin bu hususu göz ardı etmemeleri gerekir. Böylelikle verilecek mesaj da önemsizmiş olacaktır.

Ayrıca cezaevi yönetimiyle görüşülerek vaizin sohbet veya ders yapacağını mahkûmlara bildirimde seçici bir dilin kullanılması temin edilmelidir. Mahkûmlara asla “hoca geliyor, müftü geliyor, imam geliyor.” tarzında ifadeler kullanılarak bildirim yapılmamalıdır. Bunun yerine “Hocamız, sayın müftümüz sizlere bugün sohbet verecek.” şeklinde din hizmetinin kutsiyetine saygıyı belirten ifadelerle bildirim yapılmalıdır. Cezaevi vaizleri, din görevlileri bu noktada gerekli çalışmayı yapıp alt yapıyı oluşturmalıdır.

4. 21. Mahkûmlara Suçları Sorulmamalı

Pek çok mahkûm, işlemiş olduğu suçun başkalarınca bilinmesinden hoşlanmaz. Hele hele de işlenen yüz kızartıcı bir suç ise mahkûm daha farklı bir durumda olur. Mahkûmlar, suçlarının özellikle hocalar tarafından bilinmesinden mahcubiyet duyarlar. Bu sebeple mahkûmlara hele de ilk zamanlar asla “Senin suçun neydi?” diye bir soru sorulmamalıdır. Zaten zamanla mahkûmlarla vaizler arasındaki iletişim geliştikçe tanışma gerçekleşecektir.

5. YAPILMASI GEREKEN, DÜZENLEMELER

5. 1. Cezaevlerinde Yeterli Sayıda Vaiz Görevlendirilmeli

Bugün pek çok cezaevinde yeterli sayıda vaiz bulunmamaktadır. Bu, cezaevindeki din hizmetinin aksamasına neden olmaktadır. Mesela 350 koğuşa sahip 1450 civarında mahkûm barındıran Denizli Kapalı Cezaevi’nde sadece bir vaiz görev yapmaktadır. Bu durumda bir vaiz, aynı koğuşa ancak iki ay sonra tekrar vaaza gidebilmektedir. Yapılan araştırmalarda da mahkûmlar, cezaevlerinde yapılan din hizmetini yeterli

bulmadıklarını ifade etmişlerdir.¹⁹ Bundan dolayı cezaevlerindeki vaiz sayısı, koğuş ve mahkûm sayısı dikkate alınarak artırılmalıdır.

Ayrıca vaizlerin cezaevindeki geçireceği sürenin sınırları da belirlenmelidir. Bu sürenin yarım günle sınırlandırılması yararlı olacaktır. Yarım gününü cezaevinde geçiren bir vaiz, günün kalan kısmında ise tahliye olmuş mahkûmları takip etmeli, onlarla olan iletişim bağına koparmamalıdır. Böylelikle vaiz hem kendisini cezaevi ortamından kaynaklanan negatifikten korumuş olur hem de cezaevinden çıkmış, topluma uyum sağlamaya çalışan mahkûmun yanında yer alarak bu uyumda aktif bir görev almış olur. Aksi takdirde bu insanlar topluma uyum sağlayamayınca ikinci kez suç işleyerek cezaevine geri dönmektedir. Mahkûmlar arasında defalarca hapse girip çıkmış insanların varlığı bunu teyit eden önemli bir veridir.

5. 2. Cezaevi Vaizinin Görevi Netleştirilmeli, Görevler Kanunî Bir Çerçeveye Alınmalı

Cezaevi vaizlerinin çalışma usul ve esasları kanunen belirlenmemiştir. Bu durum uygulamada bazı sıkıntıları beraberinde getirmektedir. Cezaevi vaizleri müftülüklerle cezaevleri arasında âdeta ortada kalmıştır. Bu sorun yukarıda zikredilen din şûrasında gündeme getirilmiş olmasına rağmen hâlen bir düzenleme yapılmamıştır.

5. 3. Mahkûmların Ailelerine Maddî Destek Sağlanmalı, Çocukların Dinî Eğitimlerine Önem Verilmeli

Mahkûmların en büyük sıkıntılarında birini ailelerinin geçimi ve çocuklarının eğitimi oluşturur. Küçük yaştan itibaren hapis, mahkeme, suç ve ceza kavramlarıyla haşır neşir olan bir çocuğun dünyası dinin hakikatleriyle aydınlatılamazsa bu çocuklar sahip-siz kalabilir, istenmeyen yollara düşebilir. Bundan dolayı müftülüklerin öncülüğünde diğer yerel yönetimlerin desteği alınarak bu ailelere maddî ve manevî yardımda bulunulmalıdır. Bu çocuklar cami görevlilerinin devreye girmesiyle camiye, cemaate alıştırılabilir. Böylece bu çocuklar suç işlemekten, kötü yollara düşmekten kurtarılabilir.

Yerel yönetimler bünyesinde sosyal yardımlaşma birimleri vardır. Müftüler de bu birimin doğal üyeleridirler. Bu birim aracılığıyla mahkûm ailelerine pekâlâ yardım edilebilir. Bu yardım hem maddî hem de manevî olmalıdır. Bu aynı zamanda sosyal devlet olmanın bir gereğidir.

5. 4. Diyanet Yayınları Daha Fazla Mahkûma Ulaştırılmalı

Cezaevlerinde çapı değişmekle birlikte kütüphaneler mevcuttur. Hatta bazı koğuşlarda müstakil kitaplıklar vardır. Bu kütüphanelerde ve kitaplıklarda Diyanet yayınları da yer almaktadır. Bu sevindirici bir durumdur, fakat bu eserlerin sayısı azdır. Diyanet

19 Bk. Şuayb Özdemir, *Cezaevlerinde Din Eğitimi*, Arı- Sanat Yayınları, İstanbul 2006, s. 115- 137.

İşleri Başkanlığı inisiyatif olarak cezaevlerindeki eserlerinin sayısını artırabilir. Özellikle de Diyanet Aylık Dergi'nin mutlaka her koşuğa ulaşması sağlanmalıdır. Böylesi bir çalışmayla sayısı 150.000'i bulan mahkûmlara dinî bilgiler ve Diyanet'le ilgili gelişmeleri aylık takip etme imkânı tanınmış olacaktır. Ayrıca bu tür bir çalışma ile son yıllarda sayısı artan misyonerlerin yayınlarının zararlı etkisi bir ölçüde kırılacaktır.

5. 5. Cezaevleriyle İlgili Düzenlemelerde Cezaevi Vaizlerinin Görüşlerinden ve Tecrübelerinden de İstifade Edilmeli

Bu, cezaevlerinde ihtiyaç duyulan din hizmetinin verimliliğini ve kalitesini artırma adına önemli bir çalışma olacaktır.

5. 6. Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Cezaevi Hizmetlerine Yönelik Ayrı Bir Birim Oluşturulup, Bu Birimin Birer Şubesi İl Müftülüklerinde Tesis Edilmeli

Bugün itibariyle cezaevleri Diyanet İşleri Başkanlığının hizmet sunduğu önemli alanların başında gelir. Cezaevi din hizmetleri, Başkanlığın din hizmetleri biriminin bünyesinde sürdürülmektedir. Böylesine geniş bir hizmet alanı olan cezaevi din hizmetleri için müstakil bir birim oluşturulması, ayrıca oluşturulacak bu birimin illerde de tesis edilmesi yürütülen hizmetlerin etkinliğini ve kalitesini artıracaktır.

5. 7. Mahkûmların Durumlarına Göre Programlardaki Çeşitlilik Artırılmalı

Cezaevlerinde mahkûmlar, işlemiş oldukları suçun türüne göre farklı koşuğlarda kalmaktadır. Ayrıca her mahkûmun cezaevinde kalış süresi değişkenlik arz etmektedir. Bu hususlar göz önünde bulundurularak kısa, orta ve uzun vadede etkililiği artıracak programlar geliştirilmelidir.

SONUÇ

Günümüzde cezaevlerindeki din hizmetleri maalesef hedeflenen düzeyde değildir. Bunun sebeplerini sadece birkaç maddeyle özetlemek elbette mümkün değildir.

Diyanet İşleri Başkanlığı ülkemizde anayasal bir kurumdur. Din hizmetleri yasal olarak Diyanet İşleri Başkanlığına yüklenmiştir. Cezaevlerinde din hizmetlerinin etkin ve etkili olabilmesi için de Başkanlık bugünkü durumdan daha ciddi bir inisiyatif almalı, "Diyanet İşleri Başkanlığı bu işin neresinde?" sorusuna cevap aranmalıdır. Cezaevi din hizmetleri, sadece bir protokol seviyesinde kalmamalı, mutlaka kanun seviyesinde bir yasal çerçeveye kavuşturulmalıdır. Cezaevlerindeki din hizmetlerinin kalitesinin artırılması için yeterli elaman istihdam edilmeli; bu elemanların mahkûmlarla iletişim teknikleri açısından mutlaka donanımlı olmasına dikkat edilmelidir. Bunun yanı sıra cezaevi din görevlilerinin kullanabileceği materyaller zenginleştirilmeli, programlar hazırlanmalı ve bu hizmetlere uygun cezaevleri içerisinde fizikî ortamlar oluşturulmalıdır.